

Voor een milieubewuste handelszaak

De praktijkgidsen
om uw handelszaak te optimaliseren

Samengevat

A

Woordenlijst: de basisbegrippen ontcijferd

Retail Design	02
Ecodesign	02
Retail Ecodesign	02

B

Retail Ecodesign: iedereen heeft het nodig, iedereen heeft een verantwoordelijkheid

Eenvoudig en toegankelijk	02
Ethisch en kostenbesparend	02
Welke goede gewoontes moet u aanleren voor u materiaal of producten koopt?	03

C

Van de etalage tot de verpakking: 43 praktische tips voor een eco-design handelszaak

Denk bij uw etalage aan recyclage	03
Zet in op hergebruik voor uw winkeldecoratie!	04
Beheer uw energie zo goed mogelijk	04
Verlichting als een te beheren post	05
Kies voor natuurlijke verf	06
Bestel niet te snel flyers, tassen, houders banners, stickers enz	06

D

Wie zijn wij?

Contact	08
Dankwoord	08

A

Woordenlijst: de basisbegrippen ontcijferd

Retail Design

Retail Design is de verzamelterm voor alle disciplines die de inrichting van verkooppunten behelzen. Het beoogt een samenhangend verkoopkader te creëren en bij te dragen aan het imago van de handelszaak en het productaanbod. Tegelijkertijd wordt rekening gehouden met de noodwendigheden van de handelsactiviteit (klantverkeer, beheer van het verkooppunt enz.). Retail Design houdt ook verband met de binneninrichting, de presentatie van de producten, de verlichting, de kleurkeuze enz. Het uiteindelijke doel is de omzet en de aantrekkelijkheid van uw verkooppunt te verhogen.

Ecodesign

Ecodesign is een productiemethode die gedurende de hele levenscyclus (van het ontwerp tot het einde van de levensduur) rekening houdt met de milieueffecten van een product of dienst. Synoniemen zijn eco-ontwerp en duurzaam ontwerp.

Retail Ecodesign

Retail Ecodesign verwijst naar de buiten- en binneninrichting die rekening houdt met de principes van Retail Design (functionaliteit, toegankelijkheid en esthetiek) en de impact ervan op het milieu (hergebruik aanmoedigen, keuze van duurzame materialen, afval beperken, lokale leveranciers enz.).

B

Retail Ecodesign: iedereen heeft het nodig, iedereen heeft een verantwoordelijkheid

hub.brussels, het Brussels Agentschap voor de Ondersteuning van het Bedrijfsleven verbindt zich ertoe een van de prioritaire doelstellingen van het Gewestelijke Programma voor Circulaire Economie (GPCE) te concretiseren. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nam dit programma in 2016 aan met de bedoeling de kringlooeconomie te stimuleren bij de inrichting van de Brusselse handelszaken.

Retail Ecodesign wil nadenken over de manier waarop goederen worden geproduceerd en/of diensten leveren voor de interne inrichting van commerciële cellen. Dat past in het kader van een circulair of zogenaamd 'zero waste'-initiatief dat zowel rekening houdt met de principes van Retail Design (functionaliteit, toegankelijkheid en esthetiek) als de gevolgen van deze inrichting op het milieu.

Eenvoudig en toegankelijk

In eerste instantie gaat het erom komaf te maken met enkele vooroordelen... «Het begrip 'Retail Ecodesign' wordt vaak verkeerd begrepen», legt Thibaut Surin, adviseur commerciële inrichting bij hub.brussels, uit. «Heel wat handelaars vinden het een wollig ecologisch concept

en hebben er een karikaturaal beeld van, alsof de muren zouden worden bekleed met ezelinnenmelk en jakhaar. »

Nochtans is Retail Ecodesign eenvoudig en voor iedereen toegankelijk. Het hergebruik van meubilair dat u vindt op tweedehandswebsites is op zich al een vorm van eco-design en kost u vaak minder dan bij de 'Zweedse multinational'.

Ethisch en kostenbesparend

De adepten van Retail Ecodesign gebruiken materialen en meubilair met kenmerken als duurzaamheid, degelijkheid en modulariteit. Daarnaast geven ze de voorkeur aan de korte keten om zich van goederen te voorzien. De factor gezondheid speelt ook een belangrijke rol in de keuze van de materialen. Er wordt geopteerd voor natuurlijke, gecertificeerde producten zonder lijmen of oplosmiddelen (Ecocert, LED, FSC enz.).

De winkel van morgen moet een eco-ontwerp hebben om zijn voortbestaan te verzekeren.

Volgens de Retailspecialisten van hub.brussels laten de handelaars die voor hun handelszaak het concept Retail Ecodesign toepassen, zich zowel door ethische als economische factoren leiden. Een ecologische ruimte is een plek die openstaat voor zoveel mogelijk mensen en respect toont voor iedereen.

«Handelaars die ons raadplegen, hebben vaak weinig middelen om in de inrichting van hun winkel te investeren», vertelt Nicolas Dehon, Starters coach bij hub.brussels. «Over het algemeen is er een circulair handelsconcept nodig om de inrichting in dezelfde zin te ontwerpen. Denk dan aan bio-, bulk- of tweedehandszaken. »

De coachings zijn telkens weer gelegenheden om de kandidaat-handelaars bewust te maken van een circulaire economie en de voordelen ervan. Het departement Duurzame economie van het agentschap en de clusters Ecobuild en Circlemade beschikken bovendien over een steeds uitgebreider netwerk van architecten gespecialiseerd in Retail Ecodesign.

Retail Ecodesign beperkt zich echter niet tot economie en ecologie. «Het design vormt de tool waarmee een concept en een visuele identiteit in een handelszaak worden toegepast», herhaalt Thibaut Surin. «Een zaak kan zich van de concurrentie onderscheiden door de klant een unieke ervaring te laten beleven.. »

Op die manier wordt Retail Ecodesign trendy voor elke handelaar die zich in de sector wenst te onderscheiden. En er is ook het bemoedigende vooruitzicht dat 'eco'

binnenkort niet meer 'een voorvoegsel' zal zijn, maar de norm bij de inrichting van Brusselse handelszaken.

Welke goede gewoontes moet u aanleren voor u materiaal of producten koopt?

Hou rekening met de grijze energie die nodig was om het product te maken, voor u materiaal aankoopt, m.a.w. de vereiste energie voor de productie, het transport en de afvoer van materialen (meer informatie hier: <http://www.ecoconso.be/fr/L-energie-grise-des-materiaux-de>).

- Koop bij voorkeur tweedehands en verleng zo de levensduur van de producten.
- Ga voor gerecycleerde en/of recycleerbare materialen.
- Kies voor lokaal vervaardigde producten (België of Europa).
- Ga op zoek naar producten uit één en hetzelfde materiaal. Die kunnen aan het einde van hun levensduur gemakkelijker gerecycleerd worden. Producten uit verschillende materialen kunnen moeilijk of zelfs helemaal niet gerecycleerd worden.
- Zet in op het modulaire karakter.
- Geef de voorkeur aan producten met een ecologisch ontwerp.

Van de etalage tot de verpakking: 43 praktische tips voor een ecodesign handelszaak

Denk bij uw etalage aan recyclage

1. Een etalage wordt gemiddeld 15 keer per jaar heringericht. Kies voor modulaire structuren, grondstoffen of structuren uit een enkele materiaalsoort, eenvoudig herbruikbaar massief hout enz. Al deze oplossingen zijn recycleerbaar!
2. Vermijd composietmaterialen zoals vinyl, melamine of laminaat, die moeilijk of helemaal niet gerecycleerd

kunnen worden. Geef voor de vloer en de wanden van uw etalage de voorkeur aan MDF- of OSB-panelen met een laag gehalte formaldehyde (erg schadelijk voor de gezondheid) dat in bepaalde lijmen voorkomt. Ze zijn niet enkel eenvoudig te verplaatsen en te vervangen, ze zijn ook gerecycleerd en recycleerbaar.

30 tot 40% van uw omzet hangt af van de relevantie en aantrekkelijkheid van uw etalage!

3. Huur materiaal om uw etalage her te inrichten zodat u geen afval creëert.
4. Kies voor een ecologische verf of linoleum voor de vloer en wanden van uw etalage. 97% daarvan is uit natuurlijke materialen vervaardigd, waarvan 72% snel opwaardeerbaar en 43% gerecycleerde producten. Ook andere materialen vormen duurzame oplossingen, zoals lambriseringen, behangpapier, katoen, linnen, hennep, wol, kokos- of bamboepanelen, metaal, glas, keramiek, kurk, natuursteen, plantaardige materialen enz.

Meer info op:

<http://www.ecoconso.be/fr/Peintures-environnement-et-sante>

5. Geef voor de 'kleine decoraties' de voorkeur aan tijdloze accessoires die doorheen de seizoenen en tijdens bepaalde events hergebruikt kunnen worden.
6. Snuffel voor uw decoratieve elementen rond op rommelmarkten of in tweedehandswinkels.
7. Pas uw dag/nachtverlichting aan. In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht, hebben etalages 's nachts minder verlichting nodig dan overdag. In het daglicht heeft een etalage meer verlichting nodig om te contrasteren met de natuurlijke lichtinval. Idealiter kiest u voor een systeem dat zich automatisch aanpast aan het tijdstip van de dag. Vergeet ook niet dat de verlichting van de etalages, overeenkomstig bepaalde normen tegen lichtvervuiling, op een bepaald moment van de nacht moet worden uitgeschakeld. Informeer u over de regelgeving die in uw gemeente van kracht is.
8. Turn your window displays off at night and actively participate in a shared effort to reduce waste. In France, for example, turning off the lights in shop windows between 1 and 7 am has saved the equivalent of the annual electricity consumption of 750,000 households since 2015, preventing the emission of 205,000 tonnes of CO2 and saving 200 million euros. It also helps safeguard biodiversity by preventing unnecessary light pollution.

Zet in op hergebruik voor uw winkeldecoratie!

9. Het is niet altijd nieuw meubilair nodig om uw assortiment en de producten die u verkoopt, uit te stallen en in de verf te zetten. Door oude meubels nieuw leven in te blazen of met gerecupereerde

materialen aan de slag te gaan, kunt u uw producten op een inspirerende en unieke wijze presenteren.

10. Bij interieurontwerp en commerciële inrichtingen in het bijzonder wordt vaak over trends gepraat. Onze maatschappij is voortdurend op zoek naar esthetische en identiteitsgebonden referenties die een bepaalde levensfilosofie uitdrukken. Maar de essentie van een trend is net het definiëren van nieuwe waarden die specifiek zijn voor een periode of een groep individuen. Het gaat veel verder dan wat op dat moment in de mode is, het kan een manier zijn om uw milieu-engagement te delen.

In tegenstelling tot plastic, staal of aluminium is hout afkomstig van hernieuwbare middelen. Het wordt daarom algemeen als een duurzaam materiaal beschouwd. Maar onder welke voorwaarden moet u voor hout kiezen en hoe kunt u de herkomst ervan garanderen?

11. Denk voor uw houten meubilair aan een lokale producent (België of Europa). Ook als het uit duurzaam beheerde bossen komt, kan een houten object dat duizenden kilometers heeft afgelegd, een grotere ecologische voetafdruk hebben dan het 'plastic' alternatief. Het is daarom interessant na te gaan waar het product precies vervaardigd werd. Vermijd exotisch hout!
12. Kies voor houten voorwerpen en meubelen die met natuurlijke producten zijn behandeld.
13. Zoek naar het juiste label, dat garandeert dat het hout afkomstig is uit duurzaam beheerde bossen.

Dat vindt u eenvoudig door naar dit adres te surfen: www.ecoconso.be/fr/Du-choix-du-bois-comme-materiau

Beheer uw energie zo goed mogelijk

14. Investeer in een goede isolatie. De goedkoopste energie is de energie die u niet verbruikt!
15. Geef de voorkeur aan natuurlijk isolatiemateriaal op basis van papiercellulose, houtvezel, kurk, hennep, vlas, kokos enz.
16. Installeer valse plafonds. Zo verkleint u de te

verwarmen ruimte. Pas er wel voor op dat u het oorspronkelijke uitzicht van uw gebouw niet schaadt bv. door oude profielen of muurschilderingen te vernielen.

17. Bij warm weer, een fenomeen dat zich allicht vaker zal voordoen, kunnen groenwanden en groene planten de omgevingstemperatuur verlagen. Het temperatuurverschil tussen een kale muur en een dergelijke groene wand kan tot 10°C oplopen. Overweeg dus zeker alternatieve oplossingen voor u investeert in een duur, energieverslindend en zeer vervuilend airconditioningsysteem.

De verlichting vertegenwoordigt gemiddeld 25 tot 50% van de elektriciteitsfactuur van de handelszaken.

Door te kiezen voor led, kunt u 50 tot 70% besparen!

Ga naar de verbruikssimulator op het vlak van verlichting en doe zelf de test:
<http://elairage-et-commerce.be/>

18. Rust uw zaak uit met een omgevingsthermostaat en stel verschillende temperaturen in voor de opslagruimte, de winkel en de paskamers bv.
19. Ga op het vlak van klimaatregeling op zoek naar alternatieve en schone oplossingen, zoals een passieve koeling (thermische regeling die tot doel heeft de omgevingstemperatuur van een gebouw te verlagen zonder gebruik te maken van een koelinstallatie), een adiabatische koeling (die de lucht afkoelt door water te laten verdampen; als dit systeem in een luchtbehandelingskast wordt geïnstalleerd, kan de aangevoerde lucht afgekoeld worden), airconditioning op zonne-energie (via zonnepanelen) of warmtepompen. Deze laatste oplossing wordt steeds populairder omdat ze doeltreffend, omkeerbaar (warmte/koudeproductie), zuinig (afgezien van de installatiekosten) en milieuvriendelijk is.
20. Pas u aan de temperatuur van het seizoen aan. In de zomer volstaat een verschil van 5°C met de buitentemperatuur om de klanten een aangenaam gevoel van frisheid te geven; in de winter biedt een temperatuur van 19°C al voldoende comfort.
21. Zet de verwarming 's nachts lager.
22. Aarzel niet de deur van uw winkel te sluiten. Stadslab2015, Eandis en Unizo voerden in 2015 en

2016 in Antwerpen een studie uit die aantoonde dat de klantenaantallen en de verkoop niet onder een gesloten deur lijden. Een openstaande deur heeft echter wel een sterke impact op uw energieverbruik.

Wilt u meer weten? Aarzel dan niet de volledige studie (enkel in het Nederlands) te raadplegen op:
<https://stadslab2050.be/energie/klant-binnen-verlies-buiten/winkeldeuren-hoeven-niet-open-voor-shoppers%20>

Verlichting als een te beheren post

23. Hou altijd in het achterhoofd dat de verlichting niet alleen het product zelf op de voorgrond plaatst, maar ook de kleuren en materialen beter doet uitkomen. Licht wekt emoties op, het stimuleert de zintuigen en het draagt bij tot de unieke identiteit en persoonlijkheid van de winkel. Met de huidige verlichtingstechnieken kunnen verschillende 'moods' gecreëerd worden om bepaalde verlangens en koopimpulsen uit te lokken. Het is bijgevolg een belangrijke strategische post bij de inrichting van uw winkel (lees onze volledige energiegids). Groothandelaars in verlichting bieden gratis gepersonaliseerde studies aan die de laatste innovaties in de kijker stellen en u alvast een idee geven van het eindresultaat.
24. Kies voor lampen met een hogere milieu-efficiëntie. Ze verbruiken minder energie dan andere lampen om dezelfde hoeveelheid licht te leveren. Geef de voorkeur aan de categorieën A (led) of B (spaarlampen).

De verlichting vertegenwoordigt gemiddeld 25 tot 50% van de elektriciteitsfactuur van de handelszaken.

Door te kiezen voor led, kunt u 50 tot 70% besparen!

Ga naar de verbruikssimulator op het vlak van verlichting en doe zelf de test:
<http://elairage-et-commerce.be/>

25. Ga bij voorkeur voor lampen met een ecolabel, ze hebben een lagere milieu-impact.
26. Maak optimaal gebruik van het aanwezige natuurlijke licht, bv. door uw etalage goed vrij te maken.

- 27. Geef de voorkeur aan lichte kleuren voor de vloer, de wanden, het plafond en het meubilair in uw winkel. Ze reflecteren het licht beter waardoor minder verlichting en bijgevolg ook minder elektriciteit nodig is.
- 28. Vermijd donkere kleuren, tapijten en stoffen die over de muren gespannen worden. Die absorberen het licht.
- 29. Speel een beetje 'vals' door spiegels in uw winkel te installeren. Ze verhogen niet alleen het gevoel van ruimte, ze reflecteren ook het licht waardoor u optimaal gebruikt kunt maken van uw verlichting.

Kies voor natuurlijke verf

- 30. Kies voor verf zonder oplosmiddelen en cosolventen om het milieu te beschermen, maar ook om uw gezondheid en die van uw medewerkers te vrijwaren. Let op, sommige verven op waterbasis bevatten ook cosolventen.

Meer informatie vindt u op:

<http://www.ecoconso.be/fr/Peintures-environnement-et-sante>

- 31. Kies voor verven met een laag gehalte vluchtige organische stoffen (VOS).

Hoe de etiketten eenvoudig ontcijferen:

<http://www.ecoconso.be/fr/Les-etiquettes-sans-prise-de-tete,550#reflexes>

- 32. Vermijd verven die zware metalen of meer dan 1% additieven bevatten.
- 33. Natuurlijke verven bevatten geen zware metalen. Hun pigmenten zijn van minerale (rauwe siena, ijzer- of mangaanoxiden), plantaardige (valeriaan, thee, ui) of dierlijke oorsprong (cochenilleschildluis).

Bestel niet te snel flyers, tassen, houders, banners, stickers enz.

- 34. Kies voor gerecycleerd papier of papier uit duurzaam beheerde bossen voor uw flyers en ander drukwerk.
- 35. Kies afdrukformaten die papierverspilling tegengaan.

- 36. Geef de voorkeur aan plantaardige inkt (plantaardige en geen minerale oplosmiddelen).

- 37. Werk met een drukker die gevoelig is voor de milieukwestie. Veel van de inkt die bij het drukken wordt gebruikt, zijn inkt op basis van oplosmiddelen die ervoor zorgen dat de inkt kan drogen maar bij het verdampingsproces een aanzienlijke hoeveelheid vluchtige organische stoffen (VOS) produceren. Deze kleur- en reukloze gassen zijn bijzonder schadelijk voor het milieu (broeikas effect, bodemvervuiling enz.) en de gezondheid (astma, kanker enz.).

Voor meer informatie kunt u terecht op:

<https://www.ecoconso.be/fr/thematiques/papier>

Kenmerkend aan kunststoffen is hun geringe biologische afbreekbaarheid. Het kan meer dan 100 jaar duren voor plastic vergaat. Anderzijds worden onder invloed van water, wind, erosie enz. kleinere plastic deeltjes geproduceerd die zich kunnen ophopen in de voedselketen omdat ze met name door vissen worden ingeslikt. Pvc geeft ook zoutzuur, formaldehyde en vluchtige organische stoffen vrij die een grote impact hebben op het milieu. Daarom heeft PE (polyethyleen) de voorkeur. De meeste niet-papieren communicatiemiddelen die vandaag op de markt zijn, worden echter nog steeds uit pvc vervaardigd. Meer informatie op: <http://eco-conception.be/fr/secteur/20-communication.html>.

Om alles te weten te komen over plastic, surf u naar:

<https://www.ecoconso.be/Trier-les-plastiques>

- 38. Geef voor uw banners en stickers de voorkeur aan polyethyleen boven pvc dat chloor bevat.
- 39. Koop zakken, etiketten, groente- en fruitverpakkingen, papieren zakken, drukwerk enz. met het 'OK compost'-label. Het 'OK compost'-label

werd in 1994 gelanceerd voor houders en media die volledig oplossen in industriële compost.

Meer informatie hier:

<http://www.ecoconso.be/fr/Comment-reconnaitre-un-sac>

De productie op basis van houtvezels heeft een aanzienlijke impact op het milieu (40% tot 80%) door de massale ontbossing die dit procedé met zich meebrengt (de uitroeiing van diverse planten- en diersoorten en de uitstoot van broeikasgassen als gevolg van de massale bomenkap) en het hoge verbruik van energie, water en chemicaliën tijdens het verwerkingsproces.

gebruiken en verhoogt uw merk zijn zichtbaarheid... helemaal gratis!

- 43.** Maak komaf met plastic containers voor uw vloeibare producten en overweeg statiegeld! Glazen flessen, WECK®-potten (made in Belgium) enz. vereisen enige voorlichting van uw klanten, maar laten u ook toe uw waarden aan hen te communiceren.

- 40.** Licht uw klanten in over uw aanpak en geef ze de kans betrokken te raken door ze aan te moedigen hun verpakkingen te composteren. Dat is goed voor het milieu en voor uw merkimago!
- 41.** Stimuleer consumenten om bij hun volgende bezoek hun eigen zak of doos mee te brengen.

Sinds 1 september 2017 zijn de plastic wegwerpzakken voor eenmalig gebruik in alle Brusselse winkels verboden.

Meer informatie:

<https://environnement.brussels/thematiques/dechets-ressources/vos-obligations/interdiction-des-sacs-plastiques/interdiction-des>

U kunt tevens de gids van goede praktijken voor 'zero plastic' raadplegen op: https://www.surfrider.eu/wp-content/uploads/2017/11/guide_bonnes_pratiques_commerçants_web_fr.pdf

- 42.** Stap over op een biokatoenen 'tote bag'. Naast een actieve bijdrage aan de bescherming van het milieu is deze tas een goede bondgenoot voor uw communicatie. Als de look trendy is en uw logo modern, zal uw klant deze draagtas willen blijven

Wie zijn wij?

hub.brussels is het Brussels Agentschap voor Bedrijfsondersteuning.

hub.brussels streeft ernaar van Brussel de meest aantrekkelijke en aangename regio te maken om te ondernemen.

Wij bieden u begeleiding op maat, gratis tools en erkende expertise om uw autonomie te versterken, uw beslissingen te vergemakkelijken en succes te boeken in Brussel en ver daarbuiten.

hub.brussels stelt meer dan 200 aandachtige, toegewijde en gepassioneerde medewerkers tewerk met de belofte u te ondersteunen, aan te moedigen, en u, uw onderneming en uw meest gewaagde projecten vooruit te stuw...

Wij zijn hub.brussels, wij staan achter u.

Contact

Hebt u nog vragen of opmerkingen over deze praktijkgids? Bent u zelf van plan uw handelszaak 'eco-friendly en design' in te richten? Neem dan contact op met onze expert in Retail Design bij hub.brussels, Thibaut Surin, op het volgende adres: red@hub.brussels

Dankwoord

hub.brussels wil alle mensen bedanken die van dichtbij of veraf hebben bijgedragen aan deze gids om er een referentie van te maken op het vlak van duurzame inrichting en design.

We kunnen ze hier onmogelijk allemaal opnoemen. Een speciale vermelding is er voor Steven Bollé, voor zijn expertise en aanstekelijk enthousiasme, en Anne Boulord, voor haar creatieve pen en onwankelbaar professionalisme.

Onze dank gaat ook uit naar de energieke en inventieve handelaars en ondernemers die met het nodige geduld en veel passie een antwoord hebben gegeven op onze talrijke vragen en zo de publicatie van deze gids ondersteund en aangemoedigd hebben.